

Gewasbeschermingsmiddelen en bijensterfte

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 7 september 2011 over **gewasbeschermingsmiddelen en bijensterfte**.

De **voorzitter**:

De spreektijd is twee minuten, inclusief het indienen van moties.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Voorzitter. Wij willen een besluit terugdraaien in het belang van honderdduizenden dieren. De eerste motie luidt als volgt.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het gewijzigde Besluit beheer en schadebestrijding dieren grootschalige CO₂-vergassing van ganzen mogelijk maakt;

overwegende dat het Besluit doden van dieren voorschrijft dat dodingshandelingen onmiddellijk moeten leiden tot de dood van een dier;

overwegende dat de Vogelrichtlijn het gebruik van middelen, installaties en methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels verbiedt en het doden alleen toestaat wanneer het proportioneel is en beperkt is in ruimte, plaats en tijd;

overwegende dat het vangen en vergassen van wilde ganzen, in strijd met deze regels gepaard zal gaan met veel stress en een langdurige, pijnlijke doodsstrijd waarbij de dieren snakkend naar lucht proberen weg te komen terwijl zij pas na 1 minuut het bewustzijn verliezen en de hersenactiviteit wel 2 tot 3 minuten aanhoudt;

verzoekt de regering, het verbod op vergassing van ganzen te handhaven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Ouwehand en Thieme. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 60 (32372).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Kamer heeft gevraagd (32372, nr. 19) om een volledige herbeoordeling van reeds toegelaten neonicotinoïden op de effecten ervan op de gezondheid van bijen;

constaterende dat het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een zeer beperkte literatuurstudie heeft gedaan ter uitvoering van deze motie, waarbij de meest recente wetenschappelijke inzichten buiten beschouwing zijn gelaten;

van mening dat de huidige toelatingen van neonicotinoïden hiermee nog steeds een gevaar vormen voor het optreden van verhoogde bijensterfte;

verzoekt de regering, de herbeoordeling van neonicotinoïden van het Ctgb voor toetsing voor te leggen aan onafhankelijke onderzoekers,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Ouwehand. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 61 (32372).

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Voorzitter. Mevrouw Jacobi zal een motie indienen over de gevolgen van imidacloprid op de gezondheid van mensen. Tijdens het AO heb ik al gezegd dat zo'n onderzoek heel goed kan plaatsvinden zonder gebruik te maken van dierproeven. Dat is dan ook de reden voor onze steun.

De heer **Van Gerven** (SP):

Voorzitter. Ik heb een drietal moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, onmiddellijk een verbod uit te vaardigen voor het gebruik van gevaarlijke bestrijdingsmiddelen als neonicotinoïden, in die gebieden waarin de aanvaardbare normen in het oppervlakte- of grondwater worden overschreden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Gerven en Jacobi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 62 (32372).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de werkwijze van het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden ter discussie staat;

overwegende dat de beoordelingen door het Ctgb gezaghebbend en van elke twijfel verheven dienen te zijn;

spreekt de wenselijkheid uit dat een onafhankelijke commissie van onder andere ethici en wetenschapsfilosofen onderzoek doet naar de onafhankelijkheid en objectiviteit bij de beoordeling van toelating van gewasbeschermingsmiddelen en de verwevenheid met het bedrijfsleven van het Ctgb,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Gerven. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 63 (32372).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat epidemiologisch onderzoek in regio's waar veel van het bestrijdingsmiddel glyfosaat wordt gespoten, een grotere aantal geboortefwijkingen rapporteert;

overwegende dat glyfosaat vermoedelijk hormoonverstorende effecten heeft en wordt geassocieerd met het ontstaan van verschillende vormen van kanker zoals leukemie en zenuwafwijkingen zoals de ziekte van Parkinson;

overwegende dat onderzoek heeft aangetoond dat kikkers en padden dood gaan door glyfosaat;

verzoekt de regering, in Nederland glyfosaat te laten herbeoordelen door het Ctgb met specifieke aandacht voor de gezondheidsrisico's voor omwonenden en de effecten op reptielen en amfibieën;

verzoekt de regering tevens om in de Europese Unie aan te dringen op spoed bij de herbeoordeling en voldoende studie daarbij naar de gezondheidsrisico's en de effecten op reptielen en amfibieën,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Gerven en Jacobi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 64 (32372).

De heer Grashoff (GroenLinks):

Voorzitter. Ook van onze kant één motie, die ook over glysofaat gaat. Ze staat niet haaks op die van de heer Van Gerven, maar ze pakt een iets ander segment. Zij vraagt namelijk aan de regering om een verbod op glysofaat voor niet-commerciële doeleinden. Voor de helderheid: daarmee bedoelen wij het gebruik van dit middel in de sfeer van onkruidbestrijding door gemeenten en onkruidbestrijding in plantsoenen en dergelijke, waar dus geen economische achtergrond bij zit, behalve dat misschien een andere methode iets duurder zou kunnen zijn.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende:

- dat de Europese en Nederlandse toelating van glysofaat is gebaseerd op oude, niet-onafhankelijke en niet-openbare studies en de laatste toelating dateert van 2002;
- dat uit wetenschappelijk onderzoek van na 2002 blijkt dat glysofaat, een stof die bijvoorbeeld voorkomt in onkruidverdelgingsmiddel Roundup, geboorteafwijkingen, hormoonverstorende effecten, dode reptielen en amfibieën en verstoorde bodemsystemen veroorzaakt;
- dat glysofaat een concrete bedreiging vormt voor de productie van drinkwater uit oppervlaktewater;
- dat de gemiddelde afzet van glysofaat de afgelopen jaren 960 ton was;
- dat een groot deel van het glysofaatgebruik voor niet-commerciële doeleinden is en het maatschappelijk belang van het gebruik gering is;
- dat er alternatieve bestrijding van onkruid mogelijk is;

verzoekt de regering, een verbod in te stellen voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen met glyfosaat voor niet-commerciële doeleinden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Grashoff, Jacobi en Van Veldhoven. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 65 (32372).

Mevrouw Jacobi (PvdA):

Voorzitter. Een motie, die gaat over het verzoek om nader onderzoek naar de gevaren van het landbouwgif imidacloprid.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het gevaar van het landbouwgif imidacloprid voor de volksgezondheid serieus en onafhankelijk moet worden onderzocht;

overwegende dat meerdere onderzoeken in de Verenigde Staten, Canada, Frankrijk en Japan erop wijzen dat imidacloprid in kleine hoeveelheden op termijn kan leiden tot lagere cognitie (IQ) en van invloed lijkt bij de ontwikkelingen van ziektes Parkinson en Alzheimer;

verzoekt de regering, onder regie van het ministerie van Volksgezondheid nader onderzoek te doen naar de vermeende effecten van imidacloprid op het zenuwstelsel van de mens,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Jacobi, Grashoff, Ouwehand en Arib. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 66 (32372).

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD):

Voorzitter. Ik heb geen motie, maar ik wil wel graag een paar opmerkingen maken.

In het debat heb ik gezegd dat een duurzaam pakket gewasbeschermingsmiddelen nodig is. Dat is een belangrijke randvoorwaarde als wij onze nationale en internationale markten willen kunnen blijven voorzien van onze veilige topproducten. Ook heb ik tijdens het debat gezegd dat innovatie erg belangrijk is en dat Nederland dat als kennisland vooral uit moet dragen. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat wij zo snel mogelijk een duurzaam pakket aan zowel biologische als de chemische gewasbeschermingsmiddelen krijgen.

Ik heb gezegd dat wij zorgen hebben over de capaciteitsproblemen bij het Ctgb en dat wij graag willen dat die wat sneller worden opgelost. Wij moeten niet pas in 2012 een aantal zaken ter beoordeling op de rol hebben staan. Ik geef de staatssecretaris in overweging gebruik te maken van het vertrouwen en van een aantal instrumenten die in de toelatingsverordeningen van andere lidstaten worden gebruikt. Dan kan een en ander sneller. De staatssecretaris heeft gezegd bij de evaluatie duidelijkheid te bieden over het sneller handelen en het eventueel uitbreiden van het Ctgb. De VVD gaat er dan ook van uit dat hij daar zorg voor draagt. Toch geef ik hem hierbij in overweging nog wat sneller te acteren en eventueel vast op korte termijn een tijdelijke uitbreiding van de beoordelingscapaciteit te bewerkstelligen, zodat de achterstanden niet oplopen en alles snel kan worden afgehandeld.

De heer **Koopmans** (CDA):

Voorzitter. De CDA-fractie is voor het ontsluiten van de AMvB. Vandaag hebben wij daar in de procedurevergadering over gesproken, maar ik zeg het plenair nog eens.

Verder wil ik de volgende motie indienen, die mede is ondertekend door mijn geweldige collega Snijder-Hazelhoff.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat nu enkel een zonale beoordeling plaatsvindt en geen zonale toelating;

overwegende dat toelatingshouders in elke lidstaat toelatingsprocedures moeten doorlopen en dat dit een blokkade kan zijn;

verzoekt de regering, de toelatingsprocedure zo eenvoudig en goedkoop mogelijk te maken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Koopmans en Snijder-Hazelhoff. Naar mij blijkt wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 67 (32372).

Staatssecretaris Bleker:

Voorzitter. De motie-Ouwehand/Thieme op stuk nr. 60 ontraad ik omdat deze prematuur is. Ik zal een afzonderlijk voorstel doen voor deze problematiek. In deze motie wordt daarop op ongenueanceerde wijze vooruitgelopen.

De motie-Ouwehand op stuk nr. 61 ontraad ik eveneens. Er is geen aanleiding om dat te doen. Op basis van de Europese toetsingskaders heeft de herbeoordeling plaatsgevonden. Daarnaast is door het Ctgb alle meest recente wetenschappelijke openbare literatuur bezien en meegewogen in de beoordeling. De motie is overbodig.

Mijn collega Atsma zal ingaan op de motie-Van Gerven/Jacobi op stuk nr. 62.

De motie van de heer Van Gerven op stuk nr. 63 gaat over de onafhankelijkheid. Ik zie geen aanleiding om tegemoet te komen aan het daarin gedane verzoek. Daar komt bij dat ik in de loop van oktober een reactie zal geven op de evaluatie van het Ctgb. Ik ontraad daarom het aannemen van deze motie.

Ik ontraad ook het aannemen van de motie-Van Gerven/Jacobi op stuk nr. 64. Glyfosaat is een stof die in EU-verband is beoordeeld. Dat heb ik ook al in het algemeen overleg gezegd.

Duitsland is gevraagd om nader onderzoek te doen naar de risico's waarop in de motie wordt gewezen. Dat is geen aanleiding geweest om nadere stappen te zetten, dus ik ontraad deze motie.

De motie op stuk nr. 8 om de toetsingsprocedure zo eenvoudig en goedkoop mogelijk te maken zie ik als ondersteuning van beleid. In aansluiting op de suggesties die mevrouw Snijder heeft gedaan, ik zal op korte termijn overleg voeren met het Ctgb en vragen of dat aanleiding ziet om de beoordelingscapaciteit uit te breiden of te versterken, gelet op de voortgang der dingen. Daar zal ik werk van maken.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Ik geef de staatssecretaris graag de gelegenheid om terug te komen op zijn woorden bij de beoordeling van de motie op stuk nr. 2. Hij zegt hier in de plenaire zaal tegen de Kamer dat er gebruik is gemaakt van het meest recente wetenschappelijke inzicht bij de herbeoordeling van de neonicotinoïden. Ik kan de staatssecretaris alvast zeggen dat er aanwijzingen zijn dat dit niet het geval is, dus ik wil hem de kans geven om dat terug te nemen.

Staatssecretaris **Bleker**:

Door het Ctgb is mij gemeld dat bij de herbeoordeling die heeft plaatsgevonden, de toen beschikbare relevante wetenschappelijke literatuur, die openbaar is, is gezien en meegewogen. Mogelijkerwijs is er sindsdien nog andere wetenschappelijke literatuur verschenen, mogelijkerwijs is er ook wetenschappelijke literatuur die niet openbaar is, maar mij is verzekerd dat de openbare wetenschappelijke literatuur die op dat moment beschikbaar was, is meegewogen bij de beoordeling

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Ik wilde er een opmerking over maken, want het zou niet voor het eerst zijn in dit dossier dat de Kamer onjuist wordt geïnformeerd en het is zeer ernstig als er over deze feiten wordt gelogen. Ik wil dat hier gezegd hebben.

De heer **Grashoff** (GroenLinks):

Ik mis nog een reactie op de motie op stuk nr. 6.

Staatssecretaris **Bleker**:

Die gaat over het oppervlaktewater, dus die laat ik aan collega Atsma.

De heer **Koopmans** (CDA):

Voorzitter. Ik wilde een vraag stellen over de motie op stuk nr. 8, maar het lijkt mij dat er even tussen mevrouw Ouwehand en de staatssecretaris moet worden gewisseld over de woorden die mevrouw Ouwehand daarnet gebruikte, want dit zijn zulke grote woorden dat zij de kern van ons functioneren raken.

De **voorzitter**:

Mijnheer Koopmans, ik snap wat u zegt, maar de staatssecretaris heeft ze gehoord en ik denk niet dat dit uw taak is. U kunt zelf uw oordeel erover geven.

De heer **Koopmans** (CDA):

Voorzitter. Dit is wel mijn taak. Wanneer hier een collega zegt dat de staatssecretaris liegt, is het een taak van een ander Kamerlid om daar even de vinger op te leggen en te kijken hoe dat gesprek zich ontrolt, want het is cruciaal, gezien artikel 68 van de Grondwet, dat hier slechts de waarheid wordt gesproken.

De **voorzitter**:

Maar de staatssecretaris gaat over zijn eigen woorden.

Staatssecretaris **Bleker**:

Voorzitter. Op zichzelf hoef ik niet te herhalen wat ik heb gezegd. Door dit orgaan is mij verzekerd dat de relevante openbare wetenschappelijke literatuur is gebruikt bij de herbeoordeling die heeft plaatsgevonden. Daar vertrouw ik op.

De **voorzitter**:

Volgens mij maakte mevrouw Ouwehand zojuist in algemene zin een opmerking.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Ja, dat wilde ik inderdaad bevestigen. Het kan zijn dat het Ctgb dit aan de staatssecretaris meldt, maar ik vraag hem of hij dit echt heel zeker weet.

De **voorzitter**:

Dan sluiten we dat hiermee af en dan gaat u nu uw eigen vraag stellen.

De heer **Koopmans** (CDA):

Dat klonk beter.

Voorzitter. De staatssecretaris zei dat hij de motie op stuk nr. 8 ziet als ondersteuning van het beleid. Onze bedoeling is wel dat er een tandje bij komt, om ervoor te zorgen dat het ook echt goedkoper wordt. Is dat ook de inzet van de staatssecretaris?

Staatssecretaris **Bleker**:

Ja, zo heb ik de motie gelezen.

Staatssecretaris **Atsma**:

Voorzitter. Een drietal moties resteert, allereerst die van het lid Van Gerven op stuk nr. 62. Daarin wordt gevraagd om een verbod daar waar sprake is van een onaanvaardbare overschrijding van de concentratie bestrijdingsmiddelen. Een verbod is niet nodig en daarom ontraad ik het aannemen van de motie. Ten eerste gaat het Ctgb over de toelating. Ten tweede is een onaanvaardbare overschrijding natuurlijk nooit toegestaan. Er zal dan ook gehandhaafd moeten worden. In die zin is de motie overbodig.

De motie van de heer Grashoff op stuk nr. 65 betreft een middel dat slechts professioneel onder certificering zou mogen worden gebruikt. Het gaat om het gebruik door hobbytuinders. Ik heb al toegezegd dat wij in het eerste kwartaal van volgend jaar met een actieplan komen. Daarin zullen wij ingaan op de vraag hoe je omgaat met middelen die hobbytuinders mogen gebruiken en de positie van de gemeente ten opzichte van openbaar groen. Afgelopen week heb ik aangegeven hierop in het actieplan terug te komen. In dat licht ontraad ik het aannemen van de motie, aangezien zij op dit moment prematuur is.

In haar motie op stuk nr. 66 verzoekt mevrouw Jacobi de regering, onder regie van VWS onderzoek te doen naar de vermeende effecten van imidacloprid op het zenuwstelsel van de mens. In het overleg heb ik al gezegd dat de Gezondheidsraad aan zet is. De raad is gevraagd om nader onderzoek te laten doen. Dit vindt plaats onder zijn regie. Daarin zit zo veel specifieke en onafhankelijke deskundigheid dat ik

geen reden zie om hierbij nog op een andere manier te interveniëren. Daarom ontraad ik ook het aannemen van deze motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:

Ik dank de staatssecretarissen voor de antwoorden. De stemming over de moties is aanstaande donderdagavond laat. Wellicht is dat nieuws, maar die agenda is rondgegaan.